

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ในการวิจัยเรื่อง ปัญหาและแนวทางการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม คุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนลำปลายมาศ อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ ผู้วิจัยสรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ ตามลำดับดังนี้

1. ความมุ่งหมายของการวิจัย
2. สรุปผลการวิจัย
3. อภิปรายผล
4. ข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาคุณธรรม จริยธรรมด้านคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนลำปลายมาศ อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู นักเรียนและผู้ปกครอง ที่มีต่อ ปัญหาคุณธรรม จริยธรรมด้านคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนลำปลายมาศ อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์
3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมด้านคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนลำปลายมาศ อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาเรื่อง ปัญหาและแนวทางการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ด้านคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนลำปลายมาศ อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ ผู้วิจัยสรุปผลได้ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู นักเรียน และผู้ปกครองที่มีต่อ ปัญหาคุณธรรม จริยธรรม ด้านคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนลำปลายมาศ อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ โดยภาพรวมและรายด้านมีปัญหา อยู่ในระดับน้อยทุกด้าน ยกเว้น ด้านความมีน้ำใจ มีปัญหาอยู่ในระดับน้อยที่สุด จำแนกเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูง ไปหาด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำ ดังนี้ คือ ด้านความขยัน ด้านความประหยัด ด้านความสะอาด ด้านความมีวินัย ด้านความซื่อสัตย์ ด้านความสามัคคี

ด้านความสุภาพ และด้านความมีน้ำใจ ตามลำดับ

2. ผลการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้ปกครองที่มีต่อปัญหาคุณธรรม จริยธรรม ด้านคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนลำปลายมาศ อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ เมื่อจำแนกตามเพศของผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้ปกครอง โดยภาพรวม พบว่า มีความคิดเห็น ไม่แตกต่างกัน และจำแนกตามสถานภาพของผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้ปกครอง โดยภาพรวม พบว่า มีความคิดเห็น แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านความมีน้ำใจ แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 ส่วนด้านอื่น ๆ ไม่แตกต่างกัน

3. แนวทางการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ด้านคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนลำปลายมาศ อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู นักเรียน และผู้ปกครอง จำแนกเป็นรายด้าน ดังนี้

3.1 ด้านความขยัน โดยภาพรวมมีปัญหาในระดับน้อย ข้อที่มีค่าเฉลี่ยค่อนข้างสูง คือ นักเรียนทำงานเสร็จไม่ทันเวลาที่ครูกำหนด ทั้งนี้โรงเรียนควรมีแนวทางในการพัฒนาดังนี้คือ

- 1) ควรปลูกฝังให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบต่องานที่ให้ความสำคัญต่องานที่ได้รับมอบหมาย และทำให้เสร็จทันเวลา
- 2) นักเรียนมีความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมายและมีความมั่นใจที่จะทำให้เสร็จทันเวลาโดยไม่ผัดวันประกันพรุ่ง
- 3) ผู้ปกครองควรเอาใจใส่ ดูแล บุตรหลาน สร้างแรงจูงใจ ซึ่งให้เห็นคุณค่าและประโยชน์ที่จะได้รับจากการทำงานด้วยความขยันและทำให้เสร็จตามเวลาที่กำหนด เช่น ได้รับความไว้วางใจจากเพื่อนและครู

3.2 ด้านความประหยัด โดยภาพรวมมีปัญหาในระดับน้อย ข้อที่มีค่าเฉลี่ยค่อนข้างสูงคือ นักเรียนไม่ร่วมกิจกรรมการประหยัด เช่น การออมทรัพย์ ทั้งนี้โรงเรียนควรมีแนวทางในการพัฒนา คือ

- 1) สร้างจิตสำนึกให้นักเรียนรู้จักฐานะการเงินของตนเอง คิดก่อนใช้ คิดก่อนซื้อ เก็บออม ถนอมทรัพย์สิ่งของอย่างคุ้มค่า ไม่ฟุ่มเฟือย ควรทำบัญชีรายรับและรายจ่ายของตนเองอยู่เสมอ
- 2) ควรมีการฝากเงินออมทรัพย์ในโรงเรียนหรือมีธนาคารในโรงเรียน
- 3) ควรให้นักเรียนมีการฝึกทำบัญชีรายรับ – รายจ่าย ในแต่ละวัน

3.3 ด้านความซื่อสัตย์ โดยภาพรวมมีปัญหาในระดับน้อย ข้อที่มีค่าเฉลี่ยค่อนข้างสูงคือ เมื่อเก็บทรัพย์สินของผู้อื่น ได้นักเรียนไม่นำมาส่งคืนเจ้าของ ทั้งนี้โรงเรียนควรมีแนวทางในการพัฒนา คือ

- 1) โรงเรียนควรดำเนินการส่งเสริมให้ผู้เรียนยึดมั่นในความซื่อสัตย์ รวมทั้งการแสดงออกทางกาย วาจา และใจ เช่น การเก็บทรัพย์สินของผู้อื่นได้แล้วนำมาส่งคืนเจ้าของ

2) ครู ผู้ปกครอง ควรประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียน 3) โรงเรียนควรมีการจัดทำสมุดบันทึกความดี ควรมีการมอบเกียรติบัตรให้กับนักเรียนที่มีความซื่อสัตย์เมื่อสิ้นปีการศึกษา

3.4 ด้านความมีวินัย โดยภาพรวมมีปัญหาในระดับน้อย ข้อที่มีค่าเฉลี่ยค่อนข้างสูงคือนักเรียนไม่สนใจกิจกรรมการเรียนและไม่ยึดมั่นในระเบียบแบบแผน ข้อบังคับของโรงเรียน ทั้งนี้โรงเรียนควรมีแนวทางในการพัฒนา คือ 1) ครูควรปลูกฝังให้นักเรียนเป็นผู้มีระเบียบวินัย เช่น จัดโครงการอบรมคุณธรรม จริยธรรม การอบรมผู้นำนักเรียน การปฐมนิเทศนักเรียน 2) โรงเรียนควรจัดกิจกรรมส่งเสริมระเบียบวินัยให้กับนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ 3) ผู้ปกครองควรส่งเสริมความมีวินัยอย่างจริงจัง

3.5 ด้านความสุภาพ โดยภาพรวมมีปัญหาในระดับน้อย ข้อที่มีค่าเฉลี่ยค่อนข้างสูงคือนักเรียนมีความก้าวร้าวหรือวางอำนาจข่มผู้อื่นทั้งโดยวาจา ทำทางและการกระทำ ทั้งนี้โรงเรียนควรมีแนวทางในการพัฒนา คือ 1) ควรจัดกิจกรรมรณรงค์ส่งเสริมให้นักเรียนเป็นผู้มีกิจกรรมมารยาทเรียบร้อยดีงามตามวัฒนธรรมของสังคมไทย เช่น การอบรมมารยาทไทยให้กับนักเรียน 2) ควรมีการจัดการประกวดมารยาทไทย และ ครู ผู้ปกครองควรประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีอย่างต่อเนื่อง 3) การสนับสนุนให้นักเรียนเข้าร่วมแข่งขันมารยาทไทยในโอกาสต่าง ๆ

3.6 ด้านความสะอาด โดยภาพรวมมีปัญหาในระดับน้อย ข้อที่มีค่าเฉลี่ยค่อนข้างสูงคือนักเรียนมีนิสัยมักง่ายและทิ้งขยะไม่ถูกที่เป็นประจำ ทั้งนี้โรงเรียนควรมีแนวทางในการพัฒนา คือ 1) ควรดำเนินการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวกับความสะอาด เช่น กิจกรรม 5 ส. ได้แก่ สะสาง สะดวก สะอาด สุขลักษณะ และสร้างนิสัย เพื่อให้นักเรียนรู้จักฝึกการรักษาความสะอาดภายในห้องเรียนและบริเวณรอบ ๆ โรงเรียน 2) ควรมอบหมายให้นักเรียนในแต่ละห้องเรียนมีเขตพื้นที่รับผิดชอบในการดูแลรักษาความสะอาด 3) ผู้ปกครองควรปลูกฝังให้บุตรหลานรักความสะอาด เช่น ทำความสะอาดภายในบ้านของตน ตามห้องต่าง ๆ เป็นต้น รวมทั้งบริเวณรอบ ๆ บ้าน และให้มีการปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ

3.7 ด้านความสามัคคี โดยภาพรวมมีปัญหาในระดับน้อย ข้อที่มีค่าเฉลี่ยค่อนข้างสูงคือนักเรียนไม่เข้าร่วมกิจกรรมกับชุมชนในการรณรงค์ในโอกาสต่าง ๆ ทั้งนี้โรงเรียนควรมีแนวทางในการพัฒนา คือ 1) ควรจัดกิจกรรมส่งเสริมความรักและความสามัคคีกันในการที่จะพัฒนาโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ เช่น กิจกรรมการแข่งขันกีฬาภายใน 2) ควรจัดให้มีการเลือกตั้งคณะกรรมการนักเรียน และการเข้าร่วมกิจกรรมกับชุมชนในการรณรงค์ในโอกาสต่าง ๆ เช่น การเลือกตั้งในระดับท้องถิ่นและระดับประเทศ 3) ควรมีการศึกษาดูงานโรงเรียนที่เป็นแบบอย่างในการส่งเสริมความสามัคคี

3.8 ด้านความมีน้ำใจ โดยภาพรวมมีปัญหาในระดับน้อยที่สุด ข้อที่มีค่าเฉลี่ยก่อนข้างสูง คือ นักเรียนไม่ช่วยเหลือเกื้อกูลเพื่อน ครู และ โรงเรียนในโอกาสต่าง ๆ ทั้งนี้โรงเรียนควรมีแนวทางในการพัฒนาดังนี้คือ 1) ควรปลูกจิตสำนึกในการมีน้ำใจช่วยเหลือเพื่อน ครู และโรงเรียนในโอกาสต่าง ๆ เช่น การร่วมทำบุญในวันสำคัญทางศาสนา 2) ควรดำเนินการปลูกฝังความมีน้ำใจให้แก่ นักเรียน เช่น จัดอบรมให้ความรู้แก่นักเรียน 3) นักเรียนควรแสดงออกถึงความมีน้ำใจต่อเพื่อนนักเรียนด้วยกันเอง รวมไปถึงผู้ปกครองและชุมชนและควรมีกิจกรรมช่วยเหลือเกื้อกูลกัน เช่น พี่ช่วยน้อง เป็นต้น

อภิปรายผล

การศึกษาปัญหาและแนวทางการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ด้านคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนลำปลายมาศ อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ มีประเด็นที่ควรนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ระดับความเห็นของผู้บริหาร ครู นักเรียนและผู้ปกครองที่มีต่อปัญหาคุณธรรม จริยธรรม ด้านคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนลำปลายมาศ อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ โดยภาพรวมและรายด้าน มีปัญหาอยู่ในระดับน้อยทุกด้าน ยกเว้นด้านความมีน้ำใจ มีปัญหาอยู่ในระดับน้อยที่สุด จำแนกเป็นรายด้าน ดังนี้

1.1 ด้านความขยัน โดยภาพรวมมีปัญหาในระดับน้อย ทั้งนี้เป็นเพราะโรงเรียนได้จัดกิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียนเป็นผู้ที่มีความขยันหมั่นเพียร มีการปลูกฝังให้ผู้เรียนเป็นคนที่มีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ ให้ความสำคัญต่องานที่ได้รับมอบหมาย และทำให้เสร็จทันเวลา ส่วนนักเรียนต้องมีความรับผิดชอบต่อนงานที่ได้รับมอบหมายและมีความมั่นใจที่จะทำให้เสร็จทันเวลาโดยไม่ผัดวันประกันพรุ่ง และผู้ปกครองควรเอาใจใส่ ดูแล บุตรหลาน สร้างแรงจูงใจชี้ให้เห็นคุณค่าและประโยชน์ที่จะได้รับจากการทำงานด้วยความขยันและทำให้เสร็จตามเวลาที่กำหนด เช่น สร้างความภาคภูมิใจว่าเมื่อมีความขยันหมั่นเพียรในหน้าที่การงานแล้ว ก็จะได้รับ การชื่นชม ความไว้วางใจจากเพื่อนและครู เป็นต้น จึงส่งผลให้ปัญหาด้านความขยันอยู่ในระดับน้อย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระจิระวัฒน์ แก้วมะ (2548 : บทคัดย่อ) ที่ได้ทำการศึกษ การเปรียบเทียบจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ ความมีระเบียบวินัย ความขยันหมั่นเพียร และความสามัคคีของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 พบว่า นักเรียนมีความขยันหมั่นเพียรอยู่ในระดับมากและงานวิจัย ของธีรพล ทองเพชร และคณะ (2551 : 64 – 65) ที่ได้ทำการศึกษา

การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมด้านคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการของนักเรียนนักศึกษา วิทยาลัยอาชีวศึกษาสุราษฎร์ธานี พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการเปลี่ยนแปลง ด้านความขยัน อดทน อดออม ในปัญหาในระดับน้อยนี้ยังมีนักเรียนที่ทำงานเสร็จไม่ทันเวลาที่ครูกำหนด เป็นเพราะนักเรียนไม่มีความรับผิดชอบ ไม่ให้ความสำคัญต่องานที่ครูมอบหมาย และขาดการเอาใจ ใส่ดูแลจากผู้ปกครอง

1.2 ด้านความประหยัด โดยภาพรวมมีปัญหาในระดับน้อย ทั้งนี้เป็นเพราะโรงเรียน ได้ดำเนินการโครงการธนาคารในโรงเรียน ซึ่งได้รับการอนุเคราะห์จากธนาคารเพื่อการเกษตร และสหกรณ์การเกษตร สาขา ตำบลยาจกนักเรียนสามารถนำเงินมาฝากที่โรงเรียนได้โดยไม่ต้อง เดินทางไปยังธนาคารโดยตรง ทำให้สะดวกในการออม และโรงเรียนมีการส่งเสริมให้นักเรียน ทำสมุดบัญชีแสดงรายรับและรายจ่ายเงินของตนเอง มีข้อมูลในการวางแผนการใช้เงิน ได้อย่างคุ้มค่า และไม่ประมาทส่งผลให้นักเรียนกินอยู่อย่างเรียบง่าย รู้จักฐานะการเงินของตนเอง คิดก่อนใช้ คิด ก่อนซื้อ เก็บออม ถนอมทรัพย์สินสิ่งของอย่างคุ้มค่า ไม่ฟุ่มเฟือย เนื่องจากทำบัญชีรายรับและ รายจ่ายของตนเองอยู่เสมอ จึงส่งผลให้ปัญหาด้านความประหยัดอยู่ในระดับน้อย ซึ่งสอดคล้องกับ งานวิจัยของอนงก แห้วสูงเนิน (2547 : บทคัดย่อ) ที่ได้ทำการศึกษา การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ด้านความมีวินัย ด้านความสะอาด และด้านความประหยัดของนักเรียน โรงเรียนตลาดไทรพิทยาคม อำเภอชุมพวง จังหวัดนครราชสีมา พบว่า ผลการพัฒนา นักเรียนมีพัฒนาการด้านความมีวินัย ด้านความสะอาดและด้านความประหยัดสูงขึ้น และงานวิจัยของพระอธิการชุมพร ศรีบริบูรณ์ (2550 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาเสริมสร้างวินัยด้านความประหยัดและด้านความสะอาด ของนักเรียน โนนกระสังวิทยาคม อำเภอปราสาท จังหวัดศรีสะเกษ พบว่า นักเรียนมีพัฒนาการ ด้านความประหยัดสูงขึ้น อย่างไรก็ตามในปัญหาในระดับน้อยนี้ยังมีนักเรียนที่ไม่รู้จักใช้ทรัพย์สิน และสิ่งของของโรงเรียนอย่างประหยัด เป็นเพราะนักเรียนเห็นว่าไม่ใช่ของของตนเอง จึงไม่เห็น คุณค่าและประโยชน์ของการประหยัด

1.3 ด้านความซื่อสัตย์ โดยภาพรวมมีปัญหาในระดับน้อย ทั้งนี้เป็นเพราะโรงเรียน ได้ดำเนินการส่งเสริมให้ผู้เรียนยึดมั่นในความซื่อสัตย์ทั้งการแสดงออกทางกาย วาจา และใจ เช่น การเก็บทรัพย์สินของผู้อื่น ได้แล้วนำมาส่งคืนเจ้าของ ครูจะมีการจัดทำสมุดบันทึกความดี มีการมอบ เกียรติบัตรให้กับนักเรียนที่มีความซื่อสัตย์เมื่อสิ้นปีการศึกษา ตลอดจนครู ผู้ปกครองได้ประพฤติ ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียน จึงส่งผลให้ปัญหาด้านความซื่อสัตย์อยู่ในระดับน้อย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสมเดช ใจหวัง (2547 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนบ้านไทร อำเภอไพรบึง จังหวัดศรีสะเกษ พบว่า กลุ่มเป้าหมาย สามารถพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ด้านความซื่อสัตย์ต่อหน้าที่ และต่อตนเอง อย่างไรก็ตาม

ในปัญหาในระดับน้อยนี้ยังมีนักเรียนที่ไม่พูดความจริง ชอบพูดโกหกเสมอ เป็นเพราะไม่ค่อยใส่ใจต่อคำพูดของตนเอง ไม่รับผิดชอบต่อคำพูดที่พูดออกไป ถือว่าพูดพอให้ผ่าน ๆ ไปเท่านั้น ไม่คำนึงถึงผลที่จะตามมา

1.4 ด้านความมีวินัย โดยภาพรวมมีปัญหาในระดับน้อย ทั้งนี้เป็นเพราะโรงเรียนได้จัดกิจกรรมส่งเสริมระเบียบวินัยให้กับนักเรียนอย่างสม่ำเสมอเพื่อปลูกฝังให้นักเรียนเป็นผู้มีระเบียบวินัย เช่น โครงการอบรมคุณธรรม จริยธรรม การอบรมผู้นำนักเรียน การปฐมนิเทศนักเรียน ผู้ปกครองควรส่งเสริมความมีวินัยอย่างจริงจัง ส่งผลให้ปัญหาด้านความมีวินัยอยู่ในระดับน้อย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระจิระวัฒน์ แก้วมะ (2548 : บทคัดย่อ) ที่ได้ทำการศึกษา การเปรียบเทียบจริยธรรม ด้านความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ ความมีระเบียบวินัย ความขยันหมั่นเพียรและความสามัคคีของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 พบว่า นักเรียนมีระเบียบวินัยอยู่ในระดับมาก และงานวิจัยของธีรพล ทองเพชร และคณะ (2551 , 64 – 65) ที่ได้ศึกษาการเปลี่ยนแปลง พฤติกรรมด้านคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการของนักเรียนนักศึกษา วิทยาลัยอาชีวศึกษาสุราษฎร์ธานี พบว่า นักเรียน นักศึกษามีการเปลี่ยนแปลงทางพฤติกรรมและความคิดเห็นด้านวินัย อย่างไรก็ตาม ในปัญหาในระดับน้อยนี้ยังมีนักเรียนที่ไม่สนใจในกิจกรรมและไม่รับผิดชอบงานที่ครูมอบหมาย เป็นเพราะไม่ค่อยได้รับการเอาใจใส่ดูแลจากผู้ปกครองเท่าที่ควร ชอบทำอะไรตามใจตัวเองจนเกิดความเคยชินและไม่มีความสำคัญในเรื่องความมีระเบียบวินัยต่อตนเองและสังคม

1.5 ด้านความสุภาพ โดยภาพรวมมีปัญหาในระดับน้อย ทั้งนี้เป็นเพราะโรงเรียนได้จัดกิจกรรมรณรงค์ส่งเสริมให้นักเรียนเป็นผู้มีกิริยามารยาทเรียบร้อยดีงามตามวัฒนธรรมของสังคมไทย เช่น การอบรมมารยาทไทยให้กับนักเรียน มีการจัดการประกวดมารยาทไทย และการสนับสนุนให้นักเรียนเข้าร่วมแข่งขันมารยาทไทยในโอกาสต่าง ๆ ทางด้านครู ผู้ปกครอง ประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีอย่างต่อเนื่องส่งผลให้ปัญหาด้านความสุภาพอยู่ในระดับน้อย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของธีรพล ทองเพชร และคณะ (2551 , 64 – 65) ที่ได้ทำการศึกษา การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมด้านคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการของนักเรียนนักศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษาสุราษฎร์ธานี พบว่า นักเรียน นักศึกษามีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ทางด้านความสุภาพ อย่างไรก็ตามในปัญหาในระดับน้อยนี้ยังมีนักเรียนที่มีความก้าวร้าว หรือวางอำนาจข่มผู้อื่นทั้งโดยวาจา ท่าทางและการกระทำ เป็นเพราะนักเรียนไม่สนใจในการฝึกฝนอบรมตนเองชอบทำตามใจตนเอง ใช้ภาษาสื่อมวลชนซึ่งไม่ต้องรับผิดชอบต่อสิ่งที่พูด และไม่ได้รับการเอาใจใส่ดูแล ฝึกฝนอบรม จากพ่อแม่ผู้ปกครองเท่าที่ควร

1.6 ด้านความสะอาด โดยภาพรวมมีปัญหาในระดับน้อย ทั้งนี้เป็นเพราะโรงเรียนได้ดำเนินการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวกับความสะอาด เช่น กิจกรรม 5 ส. ได้แก่ สะสาง สะดวก สะอาด สุขลักษณะ และสร้างนิสัย เพื่อให้นักเรียนรู้จักการรักษาความสะอาดภายในห้องเรียนและบริเวณรอบ ๆ โรงเรียน โดยมอบหมายให้นักเรียนในแต่ละห้องเรียนมีเขตพื้นที่รับผิดชอบในการดูแลรักษาความสะอาด และในช่วงโฮมรูม นักเรียนร่วมพัฒนาพื้นที่บริเวณรอบ ๆ โรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ ส่วนนักเรียนควรจัดให้มีเวรรักษาความสะอาดทั้งในห้องเรียนและบริเวณโรงเรียน ส่วนผู้ปกครองก็ควรชี้ให้เห็นถึงผลที่เกิดจากความสะอาดที่สัมผัสได้ทั้งทางร่างกายและจิตใจ โดยปลูกฝังให้บุตรหลานรักความสะอาด เช่น ทำความสะอาดภายในบ้านของตน ตามห้องต่าง ๆ เป็นต้น รวมทั้งบริเวณรอบ ๆ บ้าน และให้มีการปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ ส่งผลให้ปัญหาด้านความสะอาดอยู่ในระดับน้อย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระอริการุณฺพร ศรีบริบูรณ์ (2550 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาเสริมสร้างวินัยด้านความประหยัด และด้านความสะอาดของนักเรียน โนนกระสังวิทยาคม อำเภอปรางค์ภู จังหวัดศรีสะเกษ พบว่า นักเรียนมีพัฒนาการด้านความสะอาด มีความรับผิดชอบ ไม่ชอบความสกปรก มีจิตสาธารณะ อย่างไรก็ตามในปัญหาระดับน้อยนี้ยังมีนักเรียนที่มีนิสัยมักง่ายและทิ้งขยะไม่ถูกที่เป็นประจำ เป็นเพราะนักเรียนขาดการฝึกปฏิบัติในเรื่องความสะอาดจนเกิดเป็นความเคยชิน จึงไม่มีความรับผิดชอบและเห็นความสำคัญในเรื่องนี้

1.7 ด้านความสามัคคี โดยภาพรวมมีปัญหาในระดับน้อย ทั้งนี้เป็นเพราะโรงเรียนได้จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมความสามัคคีให้กับนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ เพื่อปลูกฝังให้นักเรียนมีความรักและสามัคคีกันในการที่จะพัฒนาโรงเรียน เช่น กิจกรรมการแข่งขันกีฬาภายใน ซึ่งจัดขึ้นเป็นประจำทุกปี การจัดให้มีการเลือกตั้งคณะกรรมการนักเรียน และการเข้าร่วมกิจกรรมกับชุมชนในการรณรงค์ในโอกาสต่าง ๆ เช่น การเลือกตั้งในระดับท้องถิ่นและในระดับ ประเทศ และควรมีการศึกษาดูงาน โรงเรียนที่เป็นตัวอย่างในการส่งเสริมความสามัคคี ส่งผลให้ปัญหาด้านความสามัคคีอยู่ในระดับน้อย อย่างไรก็ตามในปัญหาระดับน้อยนี้ยังมีนักเรียนที่ไม่ร่วมบำเพ็ญตนเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม เป็นเพราะไม่เห็นความสำคัญกับประโยชน์ที่เกิดขึ้นต่อส่วนรวม และขาดการฝึกฝนอบรมจากพ่อแม่ ผู้ปกครอง

1.8 ด้านความมีน้ำใจ โดยภาพรวมมีปัญหาในระดับน้อยที่สุด ทั้งนี้เป็นเพราะโรงเรียนมีนโยบายที่จะปลูกฝังความมีน้ำใจให้แก่กันนักเรียนทุกคน เพื่อต้องการที่จะพัฒนานักเรียนให้เป็นสามารถใช้ชีวิตให้อยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข โดยมีแนวทางในการดำเนินการ คือ จัดอบรมให้ความรู้แก่นักเรียน เพื่อปลูกจิตสำนึกในการมีน้ำใจช่วยเหลือเพื่อน ครู และ โรงเรียน ในโอกาสต่าง ๆ เช่น การร่วมทำบุญในวันสำคัญทางศาสนา การจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน นักเรียน

แต่ระดับชั้นมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมนั้น ๆ เช่น วันวิทยาศาสตร์ วันสุนทรภู่ สัปดาห์ห้องสมุด วันขึ้นปีใหม่ เป็นต้น นอกจากนี้นักเรียนยังแสดงออกถึงความมีน้ำใจต่อเพื่อนนักเรียนด้วยกันเอง รวมไปถึงผู้ปกครองและชุมชนต่อไปด้วย ส่งผลให้ปัญหาด้านความมีน้ำใจอยู่ในระดับน้อยที่สุด อย่างไรก็ตามในปัญหาระดับน้อยนี้ยังมีนักเรียนที่ไม่ร่วมสร้างสรรค์สิ่งที่ดีงามให้เกิดขึ้นในชุมชน เป็นเพราะขาดการเอาใจใส่ดูแลจาก พ่อแม่ ผู้ปกครอง ไม่มีจิตสำนึกในการเสริมสร้างสังคมร่วมกัน เอาประโยชน์ตัวเองเป็นหลัก มีจิตใจคับแคบ ชอบเห็นแก่ตัว นักเรียนมีต้นแบบบุคคลที่ไม่มีจิตสาธารณะ จึงยึดเป็นตัวอย่างและทำตาม

2. ผลการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้ปกครองที่มีต่อปัญหาคุณธรรม จริยธรรม ด้านคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนลำปลายมาศ อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ เมื่อจำแนกตามเพศของผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้ปกครอง พบว่า มีความคิดเห็น ไม่แตกต่างกัน และจำแนกตามสถานภาพของผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้ปกครอง พบว่า มีความคิดเห็น แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2.1 เมื่อจำแนกตามเพศไม่แตกต่างกัน มีสาเหตุมาจากกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นผู้บริหาร ครู นักเรียน และผู้ปกครองทุกฝ่ายได้มีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการซึ่งเป็นนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการที่โรงเรียนจะต้องดำเนินการอยู่แล้ว รวมทั้งหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 ได้กำหนดให้มีวิสัยทัศน์มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคนให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม และจุดหมายของหลักสูตรได้กำหนดไว้ว่า ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยและปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ ยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง รวมทั้งคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่ได้กำหนด มีความรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ซื่อสัตย์สุจริต มีวินัยใฝ่เรียนรู้ อยู่อย่างพอเพียง มุ่งมั่นในการทำงาน รักความเป็นไทยและมีจิตสาธารณะ จึงส่งผลให้กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกรมศาสนา (2544 : 67) ที่ได้เสนอการจัดโครงการและกิจกรรมที่สถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ ได้แก่ การปลูกฝังคุณธรรม ความซื่อสัตย์ ความมีน้ำใจไมตรี สะสมความดี ความเป็นผู้เสียสละ การรักษาความสะอาด และการประหยัด

2.2 เมื่อจำแนกตามสถานภาพ พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีสาเหตุมาจากกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นผู้บริหาร ครู นักเรียน และผู้ปกครองที่มีหน้าที่บทบาทแตกต่างกันโดยสิ้นเชิง ผู้บริหารจะมีมุมมองเกี่ยวกับการบริหารจัดการศึกษาโดยรวมแบบกว้าง ๆ ไม่ได้เป็นผู้ปฏิบัติโดยตรง ส่วนครูเป็นผู้นำนโยบายลงสู่การปฏิบัติ มีความมุ่งหวัง

ให้ผู้เรียนเป็นไปตามจุดหมายของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยการตั้งเกณฑ์ไว้ให้ผู้เรียนเป็นผู้ปฏิบัติตาม กลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนก็มีความแตกต่างกันทางด้านสติปัญญา ฐานะ รวมทั้งสภาพทางครอบครัว ชุมชน ส่งผลให้นักเรียนซึ่งเป็นผู้ปฏิบัติตามกิจกรรม พัฒนาคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ เกิดการเรียนรู้และการรับรู้ปัญหาด้านคุณธรรม จริยธรรมที่แตกต่างกัน รวมทั้งกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ปกครองมีความแตกต่างกันทางด้านฐานะความเป็นอยู่ การศึกษา วิธีคิดและวิถีชีวิตในชุมชนที่แตกต่างกัน มีการรับรู้ในเรื่องของปัญหา ด้านคุณธรรม จริยธรรมที่ต่างกัน จึงส่งผลให้กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญต่อปัญหาคุณธรรม จริยธรรม ด้านคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เอนกแท้สูงเนิน (2547 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ด้านความมีวินัย ด้านความสะอาด และด้านความประหยัดของนักเรียน โรงเรียนตลาดไทรพิทยาคม อำเภอชุมพวง จังหวัดนครราชสีมา ผลการพัฒนา พบว่า นักเรียนมีพัฒนาการด้านความมีวินัย ด้านความสะอาด และด้านความประหยัดสูงขึ้น โดยมีความรับผิดชอบต่อนตนเองในการเดินทางมาเรียนอย่างตรงต่อเวลา การรักษาความสะอาดและการประหยัดทรัพยากรต่าง ๆ ภายในโรงเรียนซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความสำเร็จที่เกิดขึ้นสอดคล้องกับความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า นักเรียนมีการปฏิบัติ ด้านคุณธรรม จริยธรรมโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน

3. แนวทางการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ด้านคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนลำปลายมาศ อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู นักเรียน และผู้ปกครอง ดังนี้

3.1 ด้านความขยัน มากที่สุด คือ ควรปลูกฝังให้ผู้เรียนเป็นคนที่มีความรับผิดชอบ ต่อหน้าที่ ให้ความสำคัญต่องานที่ได้รับมอบหมาย และทำให้เสร็จทันเวลา นักเรียนมีความมั่นใจ ที่จะทำให้เสร็จทันเวลาโดยไม่ผัดวันประกันพรุ่ง ผู้ปกครองควรเอาใจใส่ ดูแล บุตรหลาน สร้างแรงจูงใจ ซึ่งให้เห็นคุณค่าและประโยชน์ที่จะได้รับจากการทำงานด้วยความขยันและทำให้เสร็จตามเวลาที่กำหนด เช่น ได้รับความไว้วางใจจากเพื่อนและครู

3.2 ด้านความประหยัด มากที่สุด คือ นักเรียนรู้จักฐานะการเงินของตนเอง คิดก่อนใช้ คิดก่อนซื้อ เก็บออม ถนอมทรัพย์สินสิ่งของอย่างคุ้มค่า ไม่ฟุ่มเฟือย ควรทำบัญชีรายรับ และรายจ่ายของตนเองอยู่เสมอ ควรมีการฝากเงินออมทรัพย์ใน โรงเรียนหรือมีธนาคารในโรงเรียน ควรให้นักเรียนมีการฝึกทำบัญชีรายรับ – รายจ่าย ในแต่ละวัน

3.3 ด้านความซื่อสัตย์ มากที่สุด คือ โรงเรียนควรดำเนินการส่งเสริมให้ผู้เรียน ยึดมั่นในความซื่อสัตย์ทั้งการแสดงออกทางกาย วาจา และใจ เช่น การเก็บทรัพย์สินของผู้อื่นได้ แล้วนำมาส่งคืนเจ้าของ ครู ผู้ปกครองควรประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียน โรงเรียนควรมีการจัดทำสมุดบันทึกความดี ควรมีการมอบเกียรติบัตรให้กับนักเรียนที่มีความซื่อสัตย์เมื่อสิ้นปีการศึกษา

3.4 ด้านความมีวินัย มากที่สุด คือ ครูควรปลูกฝังให้นักเรียนเป็นผู้มีระเบียบวินัย เช่น จัดโครงการอบรมคุณธรรม จริยธรรม การอบรมผู้นำนักเรียน การปฐมนิเทศนักเรียน

2) โรงเรียนควรจัดกิจกรรมส่งเสริมระเบียบวินัยให้กับนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ 3) ผู้ปกครองควรส่งเสริมความมีวินัยอย่างจริงจัง

3.5 ด้านความสุภาพ มากที่สุด คือ โรงเรียนควรจัดกิจกรรมรณรงค์ส่งเสริมให้นักเรียนเป็นผู้มีกิริยามารยาทเรียบร้อยดีงามตามวัฒนธรรมของสังคมไทย เช่น การอบรมมารยาทให้กับนักเรียน ควรมีการจัดการประกวดมารยาทไทย ครู ผู้ปกครองควรประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีอย่างต่อเนื่อง การสนับสนุนให้นักเรียนเข้าร่วมแข่งขันมารยาทไทยในโอกาสต่าง ๆ

3.6 ด้านความสะอาด มากที่สุด คือ โรงเรียนควรดำเนินการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวกับความสะอาด เช่น กิจกรรม 5 ส. ได้แก่ สะสาง สะดวก สะอาด สุขลักษณะ และสร้างนิสัย เพื่อให้ นักเรียนรู้จักฝึกการรักษาความสะอาดภายในห้องเรียนและบริเวณรอบ ๆ โรงเรียน ควรมอบหมายให้นักเรียนในแต่ละห้องเรียนมีเขตพื้นที่รับผิดชอบในการดูแลรักษาความสะอาด ผู้ปกครองควรปลูกฝังให้บุตรหลานรักความสะอาด เช่น ทำความสะอาดภายในบ้านของตน ตามห้องต่าง ๆ เป็นต้น รวมทั้งบริเวณรอบ ๆ บ้าน และให้มีการปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ

3.7 ด้านความสามัคคี มากที่สุด คือ โรงเรียนควรจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมความรักและสามัคคีกันในการที่จะพัฒนาโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ เช่น กิจกรรมการแข่งขันกีฬาภายใน ควรจัดให้มีการเลือกตั้งคณะกรรมการนักเรียน และการเข้าร่วมกิจกรรมกับชุมชนในการรณรงค์ในโอกาสต่าง ๆ เช่น การเลือกตั้งในระดับท้องถิ่นและในระดับประเทศ ควรมีการศึกษาดูงานโรงเรียนที่เป็นแบบอย่างในการส่งเสริมความสามัคคี

3.8 ด้านความมีน้ำใจ มากที่สุด คือ ควรปลูกจิตสำนึกในการมีน้ำใจช่วยเหลือเพื่อนครู และโรงเรียนในโอกาสต่าง ๆ เช่น การร่วมทำบุญในวันสำคัญทางศาสนา โรงเรียนควรมีแนวทางในการดำเนินการปลูกฝังความมีน้ำใจแก่นักเรียน เช่น จัดอบรมให้ความรู้แก่นักเรียน

3) นักเรียนควรแสดงออกถึงความมีน้ำใจต่อเพื่อนนักเรียนด้วยตัวเอง รวมไปถึงผู้ปกครองและชุมชนและควรมีกิจกรรมช่วยเหลือเกื้อกูลกัน เช่น พี่ช่วยน้อง เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ทำให้ทราบความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู นักเรียน และผู้ปกครอง ที่มีต่อแนวทางการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ด้านคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนลำปลายมาศ อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ ซึ่งผู้วิจัยได้สรุปความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู นักเรียน และผู้ปกครอง เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ด้านคุณธรรม 8 ประการ ดังนี้

ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1. ผู้บริหารสถานศึกษา ควรกำหนดนโยบาย กลยุทธ์ แผนปฏิบัติการ โครงการ และกิจกรรม ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม เพื่อให้ นักเรียนเกิดจิตสำนึกที่ดีในการประพฤติตนบนพื้นฐานคุณธรรม 8 ประการ
2. ครูผู้สอน ควรประเมินนักเรียนอย่างต่อเนื่อง เอาใจใส่เด็กเป็นรายบุคคล โดยการจัดทำ “สมุดรายงานลักษณะนิสัย” เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานประกอบการสอนคุณธรรม ซึ่งข้อมูลที่เก็บจะเกี่ยวกับลักษณะนิสัย พฤติกรรม สภาพปัญหาครอบครัว ปัญหาชีวิต สามารถร่วมมือกับผู้ปกครองในการป้องกันแก้ไข ลักษณะนิสัยและพฤติกรรมที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาคุณธรรมของเด็กแต่ละคน ได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม ทันเวลา
3. นักเรียน ปฏิบัติตามกฎระเบียบ กติกา ของโรงเรียน เข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาคุณธรรมที่ทางโรงเรียนจัดขึ้นทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียนอย่างสม่ำเสมอ และพร้อมที่จะปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่เป็นปัญหาด้านคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ จนเกิดความเคยชินเป็นปกติ นิสัยในการดำเนินชีวิต
4. ผู้ปกครอง ควรมีโอกาสได้เสนอข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่าง ๆ ในด้านที่เห็นว่าเป็นปัญหาและเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณธรรม ตลอดจนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ที่ทางโรงเรียนจัดขึ้น พร้อมทั้งเอาใจใส่ดูแล แนะนำ อบรม สั่งสอนบุตรหลานให้มากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับความต้องการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา จังหวัดบุรีรัมย์
2. การศึกษาเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของโรงเรียน